

Strandwal

Een historisch boerenerf op een Zuid-Hollandse strandwal had een beschutte, functionele inrichting en is gelegen op droge, kalkrijke zandgrond. De streekgebonden beplanting heeft als functies het breken van wind, begrenzen van het perceel, gebruik als hakhout en de oogst van vruchten.

- **Erfbomen** - Zomereik (*Quercus robur*), iep (*Ulmus* – van oudsher vaak aangeplant. Wel gevoelig). Hollandse linde (*Tilia x europaea*) werd bijna tegen het

Kenmerkende boom- en heestersoorten

woongedeelte geplant voor koelte en schaduw in de zomer.

- **Vruchtbomen** - Oude appel- en perenrassen in een kleine boomgaard. Vaak stond er een doornige haag omheen als bescherming tegen vraat.
- **Hagen en Singels** - Meidoorn (*Crataegus monogyna*), sleedoorn (*Prunus spinosa*), en veldesdoorn (*Acer campestre*). Werden aangeplant als veekering en windscherm.
- **Hakhout** - Es (*Fraxinus excelsior*) en hazelaar (*Corylus avellana*) langs de randen van het erf.

Landschappelijke elementen op de strandwal

- **Droge zandgrond** – geen moerasbosjes zoals bij natte veenerven. Begroeiing sluit aan bij de oude duin- en strandwallenflora.
- **Begrenzing huiserf** - aan de polderkant meestal een sloot met opgaande houtsingel aan de kant waar de zeewind vandaan komt.
- **Moes- en siertuin** – het ‘voor’ van de boerin. Ligging voor of naast het huis. Aanplant met nuts- en siergewassen waaronder stinzen voor bloei in het vroege voorjaar.

Strandwallen bestaan uit kalkrijke **zanderige tot zavelige gronden** die goed water doorlaten. De beplanting moet tegen de **zeewind** en de dynamiek van het

1. Windkering en houtsingels - erftrand

Streekeigen en historisch correcte plantenlijst per erfonderdeel:

Om het erf, de moestuin en de boomgaard te beschermen tegen zeewind, werd de west- en noordzijde van het erf van oudsher ingekaderd met een stevige houtsingel of windhaag.

- **Eiken (*Quercus robur*)** - hoge bomen in de singel. Groeien goed op hogere, zanderige strandwalruggen.
- **Meidoorn (*Crataegus monogyna*)** - ondoordringbare, streekeigen erfafrastering. Uitbundige bloeier die veel vogels aantrekt.
- **Sleedoorn (*Prunus spinosa*)** - net als meidoorn goede erfafrastering. Kan goed tegen wind. Sleedoornbessen (na eerste nachtvorst) bruikbaar voor brandewijn en gelei.
- **Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*)**: doet het goed op zandige grond en geeft kleur in het najaar.
- **Hazelaar (*Corylus avellana*)** - voor hakhout en hazelnoten.
- **Hondsroos (*Rosa canina*)** - rijke bloeier die in het najaar bottels geeft en van waarde voor de biodiversiteit.

2. Hoogstamboomgaard

Boomgaarden op de strandwal werden aan de luwe oost- of zuidkant van de boerderij of de windhaag aangeplant. Er zijn een aantal West-Nederlandse rassen of rassen die van oudsher goed gedijen op lichte zavel- en zandgronden van de kuststreek.

Fruitsoort	Historisch Ras	Kenmerken & Gebruik
Appel	Lunterse Pippeling	Oud-Hollands ras, sterke boom, goede hand- en bewaarappel.
Appel	Notarisappel	Omstreeks 1890 gewonnen in Nederland, sappige handappel, doet het prima op lichtere gronden.
Appel	Zoete Ermgaard	Dé klassieke winter-zoetappel voor de stoof. Zeer sterke en langlevende hoogstam.
Peer	Juttepeer	Heel oud Nederlands ras (al bekend in de 17e eeuw), heerlijke vroege handpeer.
Peer	Gieser Wildeman	De ultieme Nederlandse stoofpeer, zeer productief en goed resistent.
Pruim	Opal / Bleu de Belgique	Betrouwbare plukrassen die weinig eisen stellen aan de bodem.
Kers	Mierlose Zwarte	Historische sterke hoogstamkers, prima voor de Hollandse erfcultuur.

Noot	Walnoot (<i>Juglans regia</i>)	Vaak als solitaire boom geplant dichtbij de mesthoop of stal om vliegen te verjagen.
-------------	---------------------------------------	--

Rond het voorhuis en de formele entree werd vaak gekozen voor strakkere elementen of specifieke nutsplanten.

3. Aanplant rond huis – **Leilinde (*Tilia x europaea*)** - dicht op de voorgevel voor koeling melkkelder en het weren van vliegen in de zomer, maar in de winter licht door te laten.

- **Buxus (*Buxus sempervirens*) of Haagbeuk (*Carpinus betulus*)** - voor heg rond moestuinbedden of voortuin.
- **Boerenhortensia (*Hydrangea macrophylla*)** - aanplant rond waterput of (boen) stoep.
- **Vlier (*Sambucus nigra*)** - achter de stal of bij de achterdeur om vliegen weg te houden.

Advies voor herkomst

Plant zoveel mogelijk **inheems** of **streekeigen materiaal** aan. Deze soorten hebben zich al eeuwenlang aangepast aan de omstandigheden van de strandwal waardoor ze beter bestand zijn tegen het zeeklimaat in de kuststreek.

Kaart 100 na Chr. – op de strandwal ligt de stedenrij Rijswijk, Voorburg, Leidschendam en Voorschoten. Dichter langs de kust Wassenaar, Den Haag en Kijkduin.

Voor locaties op strandwal (zand) kijk op de [bodemkaart van Nederland](#)